

En vildgåsjagt på fjellen

Ins. har ansett det möjligen ej vara utan intresse att förtälja några hågkomster från en vildgåsjagt, som ej tog de stora jägardygdena i anspråk, utan i stället hade karakteren af en vanlig sälskapsjagt.

Först några ord om platsen för densamma, och då måste vi från det sydligare Sveriges mera leende natur förflytta oss till den under byggnad befintliga stambane-grenen: Torpshammar — Riksgränsen, samt derå vesterut ända till några tusen fot från norska gränsen, till Storliens blifvande jernvägsstation. Der träffa vi en liten koloni, inom hvilken råder ett rörligt, rastlöst lif, som går ut på att göra öde fjell och mossar underdåniga under tidens praktiska syften, och från detta stamhåll må vi till en början något orientera oss i traktens natur, dess växt- och djurlif.

Vi befinna oss uppe i fjellregionen; granen och tallen äro längesedan försvunna ur vår synkrets, men nere i dalen råder ännu en rik vegetation: björkarna prunka i rik löfskrud och de mot söder vettande sluttningarna äro täckta af den yppigaste gräsmatta, här och der inväfd med dessa nejdens visserligen ej rika, men egendomliga flora. Fjellblomstren utmärkas visserligen ej af prålände färger eller rika bladformer, men i all sin enkelhet tjusa de ögat och tilltala de sinnet långt mer än deras sydligare syskon; högst bland dem alla träffar man den lilla blyga fjellsippan, som i sin enkla, hvita skrud synes en så fager i den gråa, kalla omgifningen, att man ovillkorligt drager tillbaka den fot, som var på väg att nedfalla på hennes späda krona. Ju högre upp man stiger, dess torftigare blir naturligtvis växtligheten; björkträden krympa ihop till buskar, slutligen lemna vi äfven de senare bakom oss och äro inne i videts och dvergbjörkens region.

Framför, bakom och åt sidorna ter sig en väldig, storartad tafla. Vi stå på en ofantlig fjellplata; hvart man vänder blicken, mötes han af ett evigt enahanda — en dyster, grå matta af renmossa, dvergbjörk och kråkris, hvars sobra färg så väl harmonierar med den storartade ensligheten och den rådande dödystynaden. Rundtom vid horisonten uppsticka fjelltoppar, den ena brantare, skrofligare och pittoreskare än den andra: Stenfjellet, Glucken, Snasahögarne, Åreskutan, de ständigt snöklädda Syltopparne samt hvad de nu månne heta, dessa bergjättar, Vända vi blicken vesterut, inåt Norge, får taflan en något mildare anstrykning. Djupt nere under våra fötter ligger Täveldalen, en grönskande oas midt i denna stenöken och en fullkomlig kettildal, på alla sidor omgifven af fjell. Vidare vesterut har man den ena fjellryggen efter den andra, i måleriskt perspektiv, från förgrundens skarpt markerade former till dess allt samman fjerran vid synranden upplöser sig i ett blånande kaos. Står man häruppe en vacker höstqväll — vi antaga, efter en lyckad ripjagt — när solen gjuter sitt guld öfver bergen under det skuggorna breda sig allt djupare i dalarne, då har man en oförgätlig syn och då har man äfven erfarit jägarlifvets högsta njutning, dess sanna krydda och salt.

Och här finnes plats för jägarlif! — Här är man ej bunden vid en noga utstakad jagtmark, hvars gränser om ock ovilligt måste respekteras; i de vida fjellmarkerna finnas inga rågångar, lika litet som för seglaren ute på hafvet. Vildbråd finnes här ock, med hvilket vi som hastigast må anställa en mönstring.

Fremsta rummet intager dalripan, på hvilken man höstetiden har tillfälle till den angenämaste jagt. Att med en god hönshund begifva sig ut en vacker septemberdag och spränga den ena stora ripkullen efter den andra, hvilka i de lätt öfverskådliga markerna vanligen ej äro svåra att å nyo anträffa, detta är en jägarfröjd långt större än hvad raphönsjagten med sitt inskränktare område någonsin kan erbjuda. Ripjagten tager ock ganska väl sin man i anspråk, ty mången gång kan söknet föra en långt, och en dagsmarsch i fjellmarkerna har få jämförelsepunkter med en dylik i de odlade bygderna. — Enkla

beckasinen anträffas i icke ringa antal på de sumpiga fjellsluttningarna, och i en och annan skyddad dalgång finnes ej obetydlig tillgång på orrfogel, liksom en och annan hare, den senare dock mycket sparsamt. Utom detta egentliga vildbråd har man att märka dels en mängd vadararter, dels trastarnes och andra småfoglars skaror; i de lägre fjellsjöarne äro dykänder och lommar, ehuru sparsamt, till finnandes, under det att vildgässen ha sitt tillhåll i de högre upp belägna, mera svårtillgängliga fjellsjöarne.

Vid pass en half mil från Storliens jernvägsstation ligger, högt uppe i fjellen, en sjö af sistnämnda slag, på kartorna angifven med namnet Skurdalssjön, en högst vild och pittoresk vattensamling, hvilkens vestra strand bildas af höga, kala klippväggar som brant stupa ned i vattnet, hvars djup ännu ingen mätt; östra stranden är deremot mera långsluttande. Vid norra änden vidgar sjön sig till en ansenlig bassin, som när man färdas i hans längdriktning, norr och söder, alltmer drager sig tillsammans, så att hans bredd nära södra änden minskas till vid pass 200 fot och sedan återigen ökas, så att den till afslutning bildar ett nära nog cirkelrundt bäcken. Hela längden utgör omkring en halfmil. Talrika vikar skära in der och hvar, men det hela ger intrycket af fullständig ödslighet, och Skurdalssjön synes sålunda förträffligt lämpa sig till häcknings- och vistelseort för en så skygg fogel som vildgäsen.

Till följd af denna fogelarts skygghet är det af vigt att välja rätt tid för jagt derå och den tidpunkt som bäst passar är förra hälften af juli, ty ungarne äro då utväxta, men ännu ej flygfärdiga, och de gamla foglarne befinna sig då som bäst i ruggning, så att de ej med vingarnes tillhjälp kunna aflägsna sig utom hörhåll för en talträngd bösspipa.

Den jagt, hvarom här är fråga, anställdes den 18 sistlidne juli. Morgonen ingick under så ogynnsamma förhållanden som möjligt. Grått i grått! Jorden grå — och himlen? Ja, han syntes ej, till följd af den starka dimman, och dertill skur på skur. De senare bekymrade jagtsällskapet föga, men med dimman var det värre, ty att i sådan leta sig fram på fjellen är ej något lekverk. Emellanåt ljusnade det dock, och i förtröstan på god lycka formerade vi oss i tågordning och gåfvo oss af. I teten gick ingen mer eller mindre än egaren till sjön och hela den mark, hvarpå jagten skulle försiggå. Om man räknar hans egendom efter ytvidden, så är han ej någon af Sveriges mindre possessionater, ty den uppgår till omkring 20,000 tunnland; skada blott att den till största delen utgöres af renbetesfjell. Jag säger att han gick i teten, men borde rättare hafva sagt: hans häst eller det mellanting mellan ett antediluvianskt vidunder och engelskt fullblod, som gick och gälde under detta namn. Ursprungligen hvit, hade han antagit denna onämnbare färgton som så småningom uppstår under ett långt och mödosamt lif, tillbragdt i den ljuvfaste okunnighet om skrapa och ryktborste. Hans vart via jagten bestod i att till de öfriga deltagarnes tjänst framskaffa en båt. Kom så der, såsom sagdt, hans nyss nämnde herre och husbonde, liten, gladlynt, skäggig som en kosack, ej heller han särdeles väl ryktad, gammal och seg som hästen och talande ett så underligt bland språk, att samtalet hufvudsakligen fördes medels tecken och åtbörder. Karavanen avslutades af fyra byteslystna jägare.

Uppför, ständigt uppför gick vår väg i dimma och regnbyar, med en och annan hagelskur till ombyte. Det var klassisk mark vi trampade, ty just här, genom Skurdals port, gick den gamla krigsvägen till Norge, och det var just här som C. O. Armfelts af gamla Carolinska kämpar sammansatta härskara vid sitt återtag vintern 1718— 1719 dukade under för rasande yrväder och den bistraste köld. Lifligt stod deras olycksöde för vår föreställning, när vi nu gingo fram samma stråt, och stålsatte oss mot all verklig klagan öfver våra små besvärligheter.

Äntligen nådde vi sjöns norra strand och till vår stora fögnad började dimman skingras, så att vi ej mer behöfde befara hvad vi mest fruktat, nämligen att töcknet skulle inskränka vår synkrets och dymedels omintetgöra all jagt. Sedan vi med välbehag expedierat den vanliga "upptagaren", hifvades båten i sjön och jagtexpeditionen tog sin början, ordnad så, att

samtliga skyttarne marscherande utefter östra stranden, under det vår "patron" färdades i båten, allt under tystnad och skarp utkik. Allestädes, der vi framgingo, påträffades gåsspilling och stora präktiga gåsvingfjädrar, hvilket otvetydigt ådagalade att platsen var ett tillhåll för den fogelart vi sökte. Både länge och väl gingo vi, regn och blåst gjorde allt emellanåt sina påhelsningar, men inga gäss syntes till. Våra steg började blifva mindre elastiska, uppmärksamheten slappades och lynnets termometer var i betänkligt fallande, då det efterlängtrade lystringsordet hördes: "gäss för-ut"! Det var ett elektriserande budskap, som satte blodet i raskare fart. Vi samlades till rådplägning, allt under det lystna blickar slungades åt fogelflocken ute i sjön, en 10—15 stycken, och det beslöts att vi allesamman skulle stiga i båten och ro öfver till andra stranden, i hvars närhet foglarne lågo; der skulle två af skyttarne landsättas, hvarefter de öfrige i båten skulle söka drifva gässen mot land. Sagdt och gjordt, men öfverfarten var ej utan sin risk, ty sjön var orolig och båten liten nog för fem karlar och två hundar derjemte. Också hade vi knapt intagit våra platser förr än farkosten på ett betänkligt sätt sjönk "au niveau" med vattenytan, under det att vi flöto framåt med en fart som förekom oss snarlik snäckans. En och annan sjö kom dansandes öfver båtanten och squalpade omkring på botten, men lyftes åter ut medels en afmätt och väl balancerad rörelse med öskaret, under det vi öfriga passagerare förhöllo oss ganska stillsamt. Enda förströelsen var att iakttaga våra foglar; märkvärdigt nog, visade de sig ej skygga, ehuru vi märkbart närmade oss. Kunde väl vildgäss vara så orädda? Det var ej utan att vissa tvifvel om foglarnes rätta art uppstodo, hvilka tvifvel snart visade sig vara grundade, ty ett, två, tre lyfter plaskande hela flocken och efter en stor lof styra tolf stycken svärtor rakt förbi vår båt. Jag afstår från skildringen af de känslor, som denna öfverraskande upptäckt väckte; vare det nog sagdt, att vi på ett hår när intagit svärtornas plats i vattnet, hvarifrån vi troligen ej så lätt som de kunnat förflytta oss.

Förtreten nedsköljdes, och då ej ett lif syntes ute på sjön, gingo vi i land och började klättra uppför klippväggarna, för att från höjden få en vidsträcktare synkrets. Mödosamt skredo vi fram i den oländiga marken och voro ej långt från slutningens krön, då plötsligen en af hundarne, hvilka förut olustiga drifvit omkring, satte af i rasande fart och försvann öfver höjden till venster. Ögonblicket derefter följde andra hunden kamratens exempel och efter honom hastade jägarne så fort benen tilläto, lifvade af hoppet att "något" nu äntligen vore för handen. Ja, "något" var för handen, och icke blott något, utan mycket, ty när vi uppkommit på höjden, syntes innerst i en af branta stränder omsluten, temligen bred vik en hel flytande ö af gäss — stora, präktiga foglar, kropp vid kropp så tätt de kunde packas, en massa af gula näbbar och långa, sträckta halsar. Det var en härlig syn, som kom våra pulsar att slå med ökad fart. Lugnt och makligt förflyttade sig gässen utåt vikens mynning. Då och då höjde sig en och annan öfver den öfriga skaran, slaxande några slag med vingarne och dervid tydligt ådagaläggande sin oförmåga att bruka dem till flygt.

Efter en liflig rådplägning, under det våra blickar ofrånvänt voro riktade på de väldiga och ståtliga foglarne, beslöts att två af oss skulle qvar stanna på den strand der vi befunno oss, under det de två andre skulle fara öfver till motsatta sidan af viken, hvarefter båten återvände och intog position midt på vattnet för att möta gässen, i händelse de skulle försöka taga vägen utåt sjön. Och så framåt!

Framför oss på ett afstånd af vid pass 500 fot flöt gåsflocken i den skönaste sammanhållning — det enda rörliga föremål som satte lif i taflan, om jag undantager en renko med sin kalf, som på säkert afstånd stod och förvånade sig öfver detta afbrott i vildmarkens stillhet och tysta ro.

Emellertid nalkades flocken allt mera det smalaste stället i sjön, på samma gång allt mera närmade sig dess östra strand, som här, rikt beväxt med låga björkbuskar och vide, långsluttande sänkte sig ned mot vattnet. Ännu ett ögonblick — och i ett nu är hela stranden

betäckt med en skara af vaggande kroppar, hvilka med en förvånande fart skynda uppför fjellet.

Nu är ögonblicket inne — fort i båten! Det går, som om det gälde lifvet och inom några minuter ha vi passerat sundet, hoppa i land på fotsdjupt vatten och här äro vi, men hvar äro gässen? Forsigtigt spana vi omkring i buskarne och — ah! — på tio stegs afstånd ligger der i en björkbuske en väldig kropp, på egendomligt vis väl dold, ty af hufvudet och den långa halsen synes ej ett spår — de äro djupt nedborrade i videt, under det att den öfriga väldiga kroppen erbjuder en skottafla, på hvilken ett bomskott vore nära nog lika otänkbart, som att med en liten amerikansk "Allan" skjuta prick på 800 fot.

Alltså, bössan till ögat och skottet smäller. Icke en rörelse märkes hos den påskjutna gåsen, och dock har hon ännu ej hämtat ut, men stilla och orörlig ligger hon der, ännu i döden bevarande tron på sin osynlighet.

Åter finga vi börja samma lek om igen. och när vi efter en kort stund sammanträffade med de båda kamrater, som haft sin post på denna sida, hade vi affärdat 4 gäss och de senare medförde 2, hvilka tagits af hundarne. Våra kamrater berättade, att de på afstånd sett hela gåsflocken, med halsarne sträckta utefter marken, i den vildaste fart skynda uppför sluttningen, och såsom ett bevis på snabbheten af deras lopp må anföras att hundarne under fullt skall drefvo en god stund innan de upphunno och ihjelbeto de nyssnämnda två foglarne.

Nu företogo vi en noggrann genomletning af de närmaste snåren, och när vi vid middagstiden åter samlades hade vi expedierat tillsammans ett dussin vildgäss; vid pass lika många hade undkommit oskadda. På slutet började de nämligen ej "hålla" lika väl som i början, utan när de sågo sig upptäckta störtade de vanligen hufvudstupa ned till sjön, mot hvilken alla de foglar jag observerade lågo vända.

Som nu trots noggrant letande ej några flere foglar kunde upptäckas och tiden dessutom var långt framskriden, beslöto vi att låta detta vara nog och att öfvergå till det icke mindre viktiga kapitlet om de lekamliga behofvens tillfredsställande. Tvenne lappkåtor, som stodo ett stycke från stranden, lämpade sig förträffligt för detta ändamål. Inom kort flammade i den ena af dem en lustig eld, rundt omkring hvilken vi lägrade oss, matsäckarne togos fram, samtalet med sina historier kom i fart och i fulla drag njöto vi af en välbehöflig hvila och de välförsedda förråden. Visserligen voro våra ögon ej så alldeles obesvärade af röken, som långsamt letade sig väg genom taköppningen, och nog fastnade en och annan pust i halsarne, men detta bidrog snarare att höja stämningen och göra situationen pikant.

Omsider var det tid att bryta upp; vi gnuggade röken ur ögonen och marscherade åter utan vidare händelser tillbaka till utgångspunkten för dagens exkursion. Der anträffade vi vår Rosinante, som under tiden gått och botaniserat på den gräsbeväxta fjellsluttningen och nu fick forsla de tolf gässen; hemmamarschen anträdde under en strålande sol och en klarblå himmel, ett rikt vederlag för morgonens dimmor och oväder.

Visserligen var dagens jagtbyte en obetydlighet i jämförelse med den mängd foglar, vi haft framför oss, men med afseende på foglarnes storlek var det ansenligt nog. Tilläggas må att vildgässens kött var af yppersta beskaffenhet, i synnerhet de ungas, hvilket såsom jag tror skulle kunna uthärda jämförelse med hvilket annat fogelvildt som helst.

På grund af alla dessa omständigheter gäfvo vi jagtfärden rang, heder och värdighet af "lyckad" samt drucko efter hemkomsten graföl öfver de fallna, dervid tömmande löftets bägare för ett angenämt återseende på samma höjd- och breddgrad, när julisolen för 1879 :de gången efter vår tideräkning belyser de ödsliga scenerierna vid Skurdals-sjön.